

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та маркетингу

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

БЕВЗА Віктор Сергійович

УДК: 658.3:331.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Управління ефективністю використання виробничих ресурсів
ТОВ "Агролендс"

Спеціальність 073 – Менеджмент
Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

(підпис, ініціали та прізвище іздобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ПРИСЯЖНЮК Оксана Федорівна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

АНОТАЦІЯ

Бевза В. С. Управління ефективністю використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс». – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент». – Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України, 2024.

У кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні і практичні аспекти ефективності використання виробничих ресурсів підприємства; оцінено досягнутий рівень управління ефективністю використання виробничих ресурсів діючого виробничого підприємства за методиками вітчизняних та закордонних вчених; запропоновано перспективні напрямки удосконалення управління ефективністю використання виробничих ресурсів досліджуваного підприємства та проведено прогноз продуктивності праці та фондовіддачі.

Ключові слова: виробничі ресурси, ефективність, фондовіддача, продуктивність праці, управління виробничими ресурсами.

SUMMARY

Bevza V.S. Management of the efficiency of use of production resources of «Agrolands» LLC. – Manuscript.

Qualification work for obtaining the Master's degree in the specialty 073 "Management". – Polissia National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, 2024.

In the qualification work, the theoretical and practical aspects of the efficiency of the use of production resources of the enterprise are considered; the achieved level of management of the efficiency of the use of production resources of the operating production enterprise according to the methods of domestic and foreign scientists was assessed; promising directions for improving the management of the efficiency of the use of production resources of the enterprise under study are proposed, and a forecast of labor productivity and capital return is made.

Key words: production resources, efficiency, return on capital, labor productivity, management of production resources.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Науково-методичні положення щодо сутності виробничих ресурсів підприємства.....	8
1.2. Поняття та складові управління ефективністю виробничих ресурсів підприємства.....	11
1.3. Показники оцінки ефективності управління виробничими ресурсами сільськогосподарського підприємства	14
Висновки до Розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. ДОСЯГНУТИЙ РІВЕНЬ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ТОВ «АГРОЛЕНДС»,.....	20
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	20
2.2. VRIO-аналіз виробничих ресурсів підприємства	21
2.3. Досягнутий рівень управління виробничими ресурсами підприємства.....	24
Висновки до Розділу 2	27
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ТОВ «АГРОЛЕНДС».....	28
3.1. Шляхи реалізації організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління виробничими ресурсами ТОВ «Агролендс».....	28
3.2. Прогнозування продуктивності використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс».....	31
Висновки до Розділу 3	34
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
ДОДАТКИ.....	43

ВСТУП

Актуальність обраної теми дослідження. Виробничі ресурси, такі як трудові, матеріально-технічні, земельні, відіграють значну роль у діяльності та продуктивності сільськогосподарського підприємства. Ефективне використання виробничих ресурсів допомагає суб'єктам господарювання оптимізувати витрати та раціонально розподіляти ресурси. Аналізуючи та покращуючи використання виробничих ресурсів, підприємства можуть виявляти недостатньо використовувані чи непрацюючі ресурси, приймати обґрунтовані управлінські рішення з їх ефективного використання. Це призводить до економії витрат, покращення фінансових показників та кращого розподілу ресурсів; рівень правильності використання виробничих ресурсів безпосередньо впливає на продуктивність та операційну ефективність підприємства. У разі коли виробничі ресурси використовуються оптимально, це скорочує час простоїв, збільшує виробничі потужності та підвищує фінансові результати підприємства. Вказане вище зумовило актуальність обраної теми випускної кваліфікаційної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз ефективності використання основних засобів тісно пов'язані з економікою. Свій внесок у дослідження рівня наявності, продуктивності та ефективності використання виробничих ресурсів підприємства зробили сучасні вчені: Бердар М. М., Бобіта В. В., Борисюк І. О., Бровкова О. Г., Буняк Н.М., Борисенко В. О., Варава Л. М., Вініченко І. І., Вовк М. О., Глівінська Ю. В., Гринько Т. В., Дученко М. М., Єршова Н. Ю., Заремба О. Є., Захарчук О. Я., Колос З. В., Кільницька О. С., Костецька Н. І., Лисенко А. М., Луцяк В. В., Маркіна І. А., Маловичко С. В., Мехович С. А., Молнар О. С., Нагаєва Г. О., Неценко І. В., Пізняк Т. І., Пілявський В. І., Приймак Н. С., Сахно А. А., Свиноус І. В., Селезньова Г. О., Строченко Н. І., Татар М. С., Томілін О. О., Трусова Н. В., Федірець О. В., Ходюк О. О., Хомів О. В., Шашина М. В., Шеремет О. О. та інші. Водночас питання створення необхідного управлінського механізму для

ефективного використання виробничих ресурсів сільськогосподарських підприємств не повною мірою досліджено.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розробка напрямів удосконалення управління ефективністю використання виробничих ресурсів підприємства.

Щоб поставлена мета була досягнута слід виконати поставлені завдання дослідження:

- уточнити науково-методичні положення щодо сутності виробничих ресурсів підприємства;
- визначити показники для дослідження ефективності використання виробничих ресурсів;
- охарактеризувати досліджуване підприємство з організаційної та фінансової точок зору;
- проаналізувати наявність виробничих ресурсів досліджуваного підприємства та ефективність їх використання;
- обґрунтувати напрямки вдосконалення та розвитку управлінського механізму, що забезпечує підвищення ефективності використання виробничих ресурсів досліджуваного підприємства;
- спрогнозувати продуктивність використання виробничих ресурсів досліджуваного підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження* процес управління ефективністю використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс», на матеріалах якого проводилася апробація результатів досліджень з методичного обґрунтування підвищення ефективності управління виробничими ресурсами. *Предмет дослідження* – сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів, що виникають у процесі використання виробничих ресурсів та впливають на ефективність функціонування сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження. У результаті дослідження застосовувалися такі методи: монографічний (для формування огляду економічної літератури

з'ясування точок зору вітчизняних авторів з досліджуваних проблем); розрахунково-аналітичний (з метою оцінки тенденцій ефективності управління використання виробничих ресурсів підприємства); економіко-статистичний (застосовано при обробці та аналізі інформаційних матеріалів об'єкту дослідження); розрахунково-конструктивний (використано під час обґрунтування рекомендованих варіантів покращення ефективності управління використання виробничих ресурсів підприємства), економіко-статистичний (графічний прийом, використано для зображення результатів дослідження).

Інформаційною базою дослідження послужили матеріали вітчизняних вчених різних наукових та періодичних видань з питань, що розглядаються; фінансова звітність ТОВ «Агролендс»; результати власних досліджень автора, ресурси мережі Інтернет.

Практична значущість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що запропоновані рекомендації по зростанню ефективності управління використання виробничих ресурсів будуть корисні ТОВ «Агролендс» та іншим сільськогосподарським підприємствам.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи викладено в таких наукових працях:

1. Бевза В. VRIO-аналіз виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс». *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 13 листопада 2024 року). Житомир: Вид-во «Поліський національний університет», 2024. С. 134-138.

2. Бевза В. Присяжнюк О. Забезпечення ефективності бізнесу в умовах воєнного стану. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів, 05 груд. 2023 р. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 56-59.

З.Бевза В. Присяжнюк О. Методологічні основи оцінки ефективності використання виробничих ресурсів підприємств. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін*: збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. 31 жовтня 2024 р., м. Полтава. Полтавський державний аграрний університет. Полтава: ПДАУ, 2024. С. 22-24.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основна частина дослідження викладена на 36 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал подано у 12 таблицях та 4 рисунках. Структурна побудова кваліфікаційної роботи є такою: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (50 найменувань).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Науково-методичні положення щодо сутності виробничих ресурсів підприємства

Сільськогосподарське підприємство – це техніко-виробнича одиниця, яка має певну організаційну структуру і орієнтована на виробництво сільськогосподарської продукції з використанням чотирьох факторів виробництва, тобто. землі, праці та основних засобів та матеріальних ресурсів [20, с.134]. Економічна та юридична незалежність сільськогосподарського підприємства зумовлює необхідність конкурувати на ринку, використовувати самофінансування та забезпечувати необхідні норми прибутку своїм власникам. Зрозуміло, що рішення, прийняті керівниками сільськогосподарських підприємств, направлені на зростання, розвиток та отримання прибутку в довгостроковій перспективі [49, с.126]. Запланованих ефектів можна досягти шляхом ефективного використання ресурсів, які наразі є одним із головних факторів, що визначають конкурентоспроможність. У сільському господарстві особливе значення має фактор землі, як невідновлюваного та обмеженого ресурсу, де здійснюється виробнича діяльність [10, с.5]. Вплив предметів і засобів праці та персоналу також відіграють важливу роль. Матеріально-технічні ресурси необхідні для запуску та забезпечення безперервності виробничого процесу, а витрати праці дозволяють створювати вартість у вигляді сільськогосподарської продукції. Загалом, ефективність є результатом належного управління цими ресурсами [15, с. 378]. У свою чергу, ефективність використання виробничих ресурсів в цілому можна розглядати крізь призму поняття економічної ефективності, тобто здатності досягати конкретних результатів при найменших можливих витратах виробничих ресурсів або досягати

максимально можливого результату з наявної кількості виробничих ресурсів. Ефективність є складною категорією, і її часто ототожнюють з результативністю та продуктивністю, а її точне визначення залежить від контексту, у якому вона вимірюється [12, с.150].

Захарчук О. Я. підкреслює, що зміни в ресурсах та ефективності їх використання можуть бути визначальними для оцінки фінансової ситуації та можуть дозволити прогнозувати розвиток підприємства [14, с. 27]. Стосовно конкретного сільськогосподарського підприємства визнання взаємозв'язків між ефективністю використання виробничих факторів і фінансовою ситуацією дозволяє побудувати ефективну стратегію для досягнення поставлених цілей [35, с. 155]. У цьому контексті Строченко Н. І. та Ковальова О. М., пропонують ефективність використання ресурсів оцінювати за допомогою показників, які ілюструють відношення отриманого економічного ефекту до витрат, виражених вартісним або кількісним показником [38, с. 48].

Ефективна діяльність, забезпечення високої конкурентоспроможності на ринку та розвиток суб'єктів господарювання неможливі без наявності виробничих ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності [50]. Зважаючи на це, ефективність використання виробничих ресурсів перебуває у центрі уваги досліджень багатьох учених. Значна їх кількість присвячена питанням забезпечення діяльності підприємств виробничими ресурсами, формуванню та оцінці використання виробничих ресурсів, визначенню його складників, забезпеченню ефективності системи виробничими ресурсами.

Дослідження та розуміння категорії «виробничі ресурси підприємства» набуває все більшого значення для ефективного функціонування, підвищення конкурентоспроможності та розвитку підприємств в сучасних умовах [50].

Існує багато підходів для тлумачення виробничих ресурсів, які були сформовані різними авторами (табл. 1.1).

Визначення поняття «виробничі ресурси» в літературних джерелах

Автор	Визначення
Бевза В., Присяжнюк О. [3, с. 22]	Виробничі ресурси – це наявні ресурси та резерви, які можуть бути використані у виробництві за певних умов діяльності. Виробничі ресурси підприємства слід розглядати як економічну основу розвитку підприємства та дивитися як на реальну конкурентну перевагу.
Бердар М. М. [4, с. 32-33]	Виробничі ресурси – це головний елемент економічного потенціалу підприємства, що використовується для досягнення певних цілей: забезпечення основної діяльності та фінансової стійкості, розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Під виробничими ресурсами мається на увазі сукупність засобів виробництва, потрібних для створення доданої вартості з метою досягнення необхідного економічного ефекту. Виробничі ресурси поділяють на: матеріальні, фінансові, трудові.
Кільницька О. С., Шерстобоева А. В. [16, с. 79]	Виробничі ресурси – це сукупність ресурсів (майно, грошові кошти, сировина, інформація, матеріали, праця й інші), які можуть бути залучені до процесу виробництва.
Лисенко А. М. [20, с. 136]	Виробничі ресурси формують наявні у розпорядженні підприємства природні (земельні), матеріально-технічні, трудові, фінансові ресурси
Місевич М., Ільюк Ю., Фана О. [26, с. 54]	Виробничі ресурси – це сукупність ресурсів (наявних або прихованих можливостей підприємства), що використовуються в процесі виробництва з ціллю виконання виробничої програми
Пілявський В. І. [31, с. 196]	Виробничі ресурси – це засоби, кошти, запаси, джерела, які перебувають у розпорядженні суб'єктів господарювання і можуть бути спрямовані на виробничі процеси
Середа О. О. [37, с. 127]	Виробничі ресурси – це земельні, технічно-матеріальні, трудові, фінансові ресурси
Строченко Н. І., Ковальова О. М. [38, с. 43]	Виробничі ресурси – це сукупність нематеріальних, матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, а для сільськогосподарських підприємств ще земельних
Шашина М. В., Кочерга О. О. [48, с. 41]	Виробничі ресурси – це природні, фінансові, людські, матеріально-технічні, інформаційні
Шеремет О. О., Левченко В. В. [50]	Виробничі ресурси – це технічні (матеріальні), сировинні, технологічні, енергетичні, фінансові, інвестиційні, трудові, інформаційні, нематеріальні, управлінські, просторові, правові, часові

Джерело: сформовано за даними [3; 4; 16; 20; 26; 31; 37; 38; 48; 50].

Різноманітність підходів до розуміння складових ресурсного потенціалу зумовлена його багатоаспектністю. Складові різних видів виробничих ресурсів наведені в табл. (дод. А. 1).

Отже, виробничі ресурси – це сукупність ресурсів, яка за наявних технологій може бути залучена у виробничі процеси з метою реалізації тактичної та стратегічної мети отримання максимального прибутку підприємством. За складом виробничі ресурси – це технічні (матеріальні), сировинні, технологічні, енергетичні, фінансові, інвестиційні, трудові, інформаційні, нематеріальні, управлінські, просторові, правові, часові та природні.

1.2. Поняття та складові управління ефективністю виробничих ресурсів підприємства

Ефективність є ознакою діяльності підприємства, і її перевірка пов'язана з пошуком шляхів оптимального розподілу його ресурсів. Отже, імператив ефективності визначає критерії рішень, що приймаються, а парадигма ефективності є однією з парадигм сучасного менеджменту. В сучасних економічних умовах суттєво актуалізуються роль та значення ефективного використання ресурсно-виробничого складника у забезпеченні постійного розвитку, пошуку потенційних можливостей ефективної діяльності підприємств [3, с. 22].

Управління ефективністю використання виробничих ресурсів є ключовим фактором ефективного функціонування та розвитку підприємства. Показники ефективності відіграють важливу роль як інструменти для вимірювання операційних процесів з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Вони є показником гнучкості компанії у відповідь на мінливі ринкові умови, дозволяють швидко адаптуватися та оптимально використовувати можливості або захиститися від загроз. Прагнення до підвищення продуктивності та ефективності використання виробничих ресурсів стає не тільки ключовим елементом менеджменту, а й важливим чинником формування її конкурентної позиції на ринку.

Поняття управління ефективністю виробничих ресурсів має велику кількість підходів для тлумачення, які були сформовані різними авторами (табл., дод. А.2).

На нашу думку, управління ефективністю виробничих ресурсів – це цілеспрямований управлінський вплив на процес формування і раціонального використання, трансформації і відновлення виробничих ресурсів та взаємозв'язків між ними у відповідності до динаміки змін внутрішнього або зовнішнього середовища підприємства з метою забезпечення його ефективності.

Будь-яка система управління складається з суб'єкта управління (керуючої підсистеми) та об'єкта управління (керованої підсистеми). (рис. 1.1).

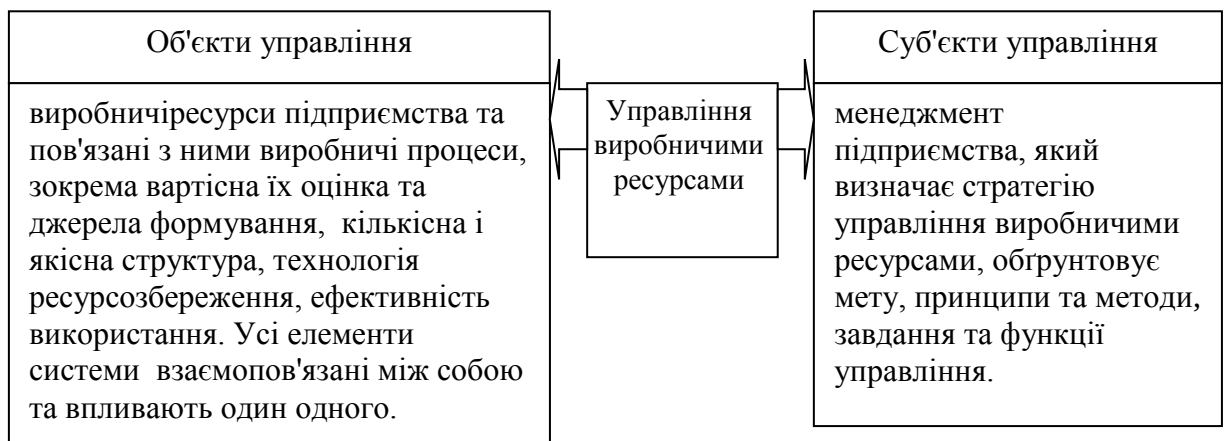

Рис. 1.1. Об'єкти і суб'єкт управління виробничими ресурсами

Джерело: побудовано за даними [7, с. 30].

Реалізація системного підходу до управління виробничими ресурсами підприємств вимагає наявності сукупності принципів, основні з яких показані на рис. (дод. А.3).

Основними функціями менеджменту, які можна використати й щодо управління ефективністю виробничих ресурсів підприємства є: організування, планування, мотивування та контролювання. У процесі управління ефективністю виробничих ресурсів підприємства

використовуються правові адміністративні, економічні, та соціально-психологічні методи.

Завдання у сфері управління виробничими ресурсами підприємства націлені на формування, використання та відтворення виробничих ресурсів у відповідності до потреб виробничого процесу та охоплюють.

- аналіз ефективності використання виробничих ресурсів;
- аналіз структури виробничих ресурсів з точки зору оптимальності;
- визначення стратегічних напрямів реалізації виробничих ресурсів;
- виявлення джерел відновлення та обґрунтування напрямів нарощення виробничих ресурсів;
- налагодження ділових партнерських відносин із постачальниками виробничих ресурсів;
- обґрунтування ефективних механізмів та джерел формування виробничих ресурсів;
- оцінка рівня наявності та визначення відповідності виробничих ресурсів пріоритетним напрямам розвитку підприємства;
- пошук резервів розвитку використання виробничих ресурсів та обґрунтування шляхів підвищення ефективності їх використання;
- проведення коригувальних дій, орієнтованих на оптимізацію кількісного та якісного, а також структурного складу виробничих ресурсів;
- розрахунок оптимальної структури виробничих ресурсів;
- розробку стратегії формування виробничих ресурсів у відповідності до виробничої програми та пріоритетів розвитку підприємства;
- управління нагромадженням, комбінуванням, розподілом і перерозподілом виробничих ресурсів;
- пошук і утворення фінансової бази достатньої для відтворення виробничих ресурсів;

– розробка системи показників управління ефективністю використання виробничих ресурсів.

Система показників управління ефективністю використання виробничих ресурсів має бути адаптована до конкретного підприємства та ключових процесів у ланцюжку вартості компанії. Вибираючи систему показників оцінки ефективності, що описують виробничий процес, менеджери завжди повинні враховувати: специфіку конкретної компанії, галузь, в якій вона працює, специфіку самого виробничого процесу.

1.3. Показники оцінки ефективності управління виробничими ресурсами сільськогосподарського підприємства

Ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств є економічною основою для розширеного відтворення та сприяє забезпеченню зайнятості сільського населення та формуванню у них доходів. Система аграрного комплексу загалом та окремі сільськогосподарські підприємства складаються з наступних підсистем:

- технологічної підсистеми, що включає матеріально-ресурсний потенціал та технології;
- економічної підсистеми, що поєднує елементи економічного механізму господарювання та економічні відносини;
- соціальної підсистеми, що включає соціальну інфраструктуру та кадри;
- екологічної підсистеми, що включає земельно-природний потенціал та ресурси щодо збереження та розвитку природного середовища;
- організаційної (управлінської) підсистеми, що забезпечує функціонування організації та її управління.

Кожній функціональній підсистемі відповідає однойменний вид ефективності: технологічної, економічної, соціальної, екологічної та управлінської [50].

Оцінка ефективності як відношення отриманого ефекту (у вигляді продукції або доходів) до одиниці виробничих ресурсів або виробничих витрат (матеріальних, трудових, земельних, вартісних) виражає «ресурсно-витратну ефективність», за допомогою якої можуть оцінюватися умови відтворення виробничого потенціалу, земельно-природного потенціалу та персоналу [20, с. 135].

Основним критерієм ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства є показники, що характеризують її як у натуральному, так і у вартісному вираженні з розрахунку на одиницю виробничих витрат чи отриманих доходів [18, с. 254].

На основі системного підходу, для забезпечення цілісності системи показників, показники ефективності повинні відображати взаємозв'язки об'єкта, що досліджується, а також елементи та етапи процесу відтворення. У цьому випадку система показників ефективності виробництва може містити дві взаємопов'язані частини: приватні показники ефективності (для характеристики певних сторін процесу виробництва та використання окремих ресурсів чи витрат) та узагальнений показник ефективності виробництва, що враховує вплив внутрішніх показників системи [29, с. 469].

Поточних чи проміжних показників економічної ефективності використання ресурсів у сільськогосподарських підприємств може бути багато. Вони відбивають виробничу діяльність сільськогосподарських підприємств протягом року, але у результаті формують кінцеву ефективність.

Водночас існуючі підходи до оцінювання ефективності використання виробничих ресурсів потребують детального вивчення. Так, Лисенко А.М., пропонує застосовувати для оцінки ефективності використання виробничих ресурсів підприємств дохідний і витратний підходи; порівняльно-аналітичний підхід, які включають наступні методи: експертні оцінки; метод

аналогій; метод галузевих коефіцієнтів; моделювання; рейтингові; пособи детермінованого та стохастичного факторного аналізу; традиційні методи економічного аналізу [20, с. 141].

Діагностування використання виробничих ресурсів проводиться з урахуванням того, що до їх складу входять засоби та предмети праці, а також персонал. Тому, всі ці складові виробничих ресурсів оцінюються за певними показниками [33, с. 153]. Погодимося з Пілявським В. І., який вважає, що для різносторонньої оцінки та аналізу ефективності використання виробничих ресурсів, насамперед, необхідно проаналізувати існуючий стан, забезпеченість підприємств всіма видами ресурсів та визначити їх структуру [31, с. 198].

Проскурович О. В. та Алексійчук А. С. в першу чергу виділяють якісні показники оцінки ефективності використання виробничих ресурсів підприємства, що визначаються на основі обсягу виробленої товарної чи валової продукції порівно до обсягу ресурсів витрачених на їх виробництво [33, с. 153]. Подібну думку озвучує Пілявський В. І., який основним узагальнюючим показником, на основі якого оцінюють ефективність використання виробничих ресурсів, вважає обсяги виробництва продукції та надання послуг. Зокрема автор розглядає показники ресурсовіддачі, які вказують на отриманий обсяг виробництва у розрахунку до понесених грошових витрат або вкладених ресурсів, що показує вартість виробленої або товарної продукції у розрахунку до сум використаного оборотного чи основного капіталу [31, с. 199].

На думку Лисенко А.М., у контексті дослідження ефективності виробничих ресурсів доцільно використовувати наступні показники: фондівіддача та фондомісткість, матеріалівіддача та матеріаломісткість виробництва продукції; виробництво товарної або валової продукції на 1 працівника, зайнятого у виробництві; трудомісткість виробництва за видами продукції; фінансовий результат від реалізації окремих видів продукції на 1

грн витрат на виробництво; фінансовий результат від операційної діяльності в розрахунку на 1 працівника, зайнятого у виробництві [20, с.142].

Оцінюючи ефективності сільськогосподарського виробництва необхідно враховувати та інші його особливості. Вони відзначені у публікаціях багатьох вчених та фахівців сільського господарства.

Так, Вініченко І. І., Кобець Є. А., Середя О. О. [10], Сахно А. А., Заремба О. Є. [34], Середя О. О. [37] визначають, що основною особливістю сільськогосподарського виробництва є те, що крім загальних елементів виробничих ресурсів (матеріально-виробничих і трудових) має місце використання земельних ресурсів.

Огляд наукових досліджень [8, 10, 18, 20, 21, 28, 31, 33, 35, 37, 40] показав, що основними показниками економічної ефективності виробничих ресурсів сучасних сільськогосподарських підприємств є:

- продуктивність праці окремих категорій та в сукупності всіх працівників;
- вихід валової та товарної продукції (виручки) на гектар площ сільськогосподарських угідь та/або на 1 голову худоби, одиницю вартості оборотних та основних засобів;
- розміри доданої вартості або прибутку на гектар площ сільськогосподарських угідь та/або на 1 голову худоби, одного працівника, одиницю вартості основних та оборотних коштів;
- рівень заробітної плати окремих категорій та в середньому всіх працівників,
- темпи зростання продуктивності та оплати праці та товарність сільськогосподарської продукції та низка інших показників.

Як зазначають Шашина М. В. та Кочерга О. О. [48], останніми роками істотно впливає на економічну ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств цифровізація. Впровадження цифрових заходів підвищує рівень взаємодії спеціалістів сільськогосподарських виробників, підприємств у сферах інформаційних та інтернет технологій,

науки. IT-фахівці як критерій ефективності господарської діяльності називають проривний розвиток та експоненційне зростання базових економічних показників. Вибір показників при цьому, як ми вважаємо, має бути аргументований особливостями конкретних форм господарювання в аграрному секторі економіки.

Одним із відомих методів оцінки виробничих ресурсів за кордоном та мало використовуваним українськими аналітиками є VRIO-аналіз. Фреймворк VRIO-аналізу – це інструмент стратегічного планування, розроблений, щоб допомогти підприємствам виявити та захистити ресурси та можливості, які дають їм довгострокову конкурентну перевагу [1]. Незалежно від кількості наявних стійких конкурентних переваг, модель VRIO-аналізу дасть виявити та використовувати їх у рамках стратегічного плану щодо виробничих ресурсів. VRIO – це аббревіатура, утворена з чотирьох оціночних властивостей, яка приділяє основну увагу критеріям, що використовуються для оцінки ресурсів та можливостей підприємства: value (цінність), rarity (рідкість), imitability (здатність до відтворення), organization (впорядкованість, організація). Оцінка виробничих ресурсів за вищеназаними критеріями з урахуванням впливів зовнішнього середовища розкриває найважливіші виробничі ресурси для підприємства, з точки зору формування конкурентних переваг, а також визначає стратегічні наслідки їх застосування [32, с. 70].

За цими показниками економічної ефективності та результатами господарської діяльності власники, інвестори та кредитори сільськогосподарських підприємств можуть оцінити їх ресурсний потенціал.

Висновки до Розділу 1

Забезпечуючи ефективне використання виробничих ресурсів, підприємства можуть отримувати більший прибуток від інвестицій, забезпечити удосконалення виробництва. Зрештою це призводить до

підвищення прибутковості та поліпшення фінансових показників діяльності підприємства. Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів допомагає підприємствам у плануванні витрат та стратегіях управління активами та персоналом.

Розуміючи, як використовуються виробничі ресурси, суб'єкти господарювання можуть приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо придбання, вибуття або перерозподілу основних і оборотних засобів, наймати чи звільняти персонал, ефективно використовувати земельні ресурси. Це дозволяє активно планувати майбутні потреби, гарантуючи, що підприємство має необхідні виробничі ресурси для підтримки операцій та цілей зростання.

РОЗДІЛ 2

ДОСЯГНУТИЙ РІВЕНЬ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ТОВ «АГРОЛЕНДС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «Агролендс» здійсню виробничу діяльність 13 років і 2 місяці, а підприємство було створено 06.04.2011 (номер запису: 13301020000001828). ТОВ «Агролендс» є сільськогосподарським підприємством, основним видом якого вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур. Основною метою діяльності підприємства є отримання прибутку шляхом задоволення потреб у сільськогосподарській продукції. Предметом діяльності ТОВ «Агролендс» є виробництво зернових культур. Засновником підприємства є Самелюк Оксана Володимирівна (09106, Київська обл., м. Біла Церква, вул. Вернадського, буд. 6, кв. 116) з розміром внеску: 1000,00 грн (100% від статутного капіталу).

ТОВ «Агролендс» є малим підприємством, де керівник виконує функції головного бухгалтера. Керівнику підпорядковані агроном, керівники транспортної і складської служби.

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «Агролендс»

Джерело: сформовано автором.

Склад і структуру реалізації продукції ТОВ «Агролендс» наведено в таблиці (дод. Б.1).

В 2021 р. ТОВ «Агролендс» було реалізовано продукції на суму 10562,2 тис.грн, в 2022 р. на суму в 12511,9 тис. грн, а в 2023 р. на суму в 14626,2 тис.грн, що в середньому за 3 роки дало виручку в 14626,2 тис.грн.

Якщо брати дані за останні 3 роки, можемо помітити, що ТОВ «Агролендс» спеціалізується на вирощуванні кукурудзи на зерно – 67,4% від реалізованої продукції, наступною культурою є вирощування соняшнику – 21,1%, а ще реалізується пшениця – 11,4%.

Фінансові результати діяльності ТОВ «Агролендс» показані в табл. (дод. Б.2) показують, що чистий дохід зріс на 14362,5 тис.грн чи в 2,4 рази і в 2023 р. становив 24924,7 тис.грн. Собівартість реалізованої продукції підприємства зменшилися на 13741,4 тис.грн чи в 2,9 рази і в 2023 р. становила 20804,6 тис. грн. Чистий фінансовий результат ТОВ «Агролендс» в 2023 р. становив 714,5 тис.грн. прибутку, що менше 2021 р. на 2826,4 тис.грн чи майже в 5 разів, оскільки в 2021 р. було отримано 3540,9 тис.грн. прибутку. Найбільш успішним для ТОВ «Агролендс» був 2021 р. Отже, ТОВ «Агролендс» є успішним підприємством.

2.2. VRIO-аналіз виробничих ресурсів підприємства

Одним із відомих методів оцінки виробничих ресурсів за кордоном та мало використовуваним українськими аналітиками є VRIO-аналіз. Підготовчим етапом VRIO-аналізу виробничих ресурсів є експертні оцінки їх сильних і слабких сторін виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс» (табл. 2.1).

В даному дослідженні сильні сторони ТОВ «Агролендс» набагато вагоміші, ніж слабкі, так як сукупна оцінка сильних і слабких сторін становить +48 балів. Конкурентними перевагами використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс» є: чіткий поділ праці, організованість працівників, професійна спеціалізація; відносно високі рівень фондівіддачі та продуктивність праці; налагоджене партнерство з постачальниками виробничих запасів.

Таблиця 2.1

**Оцінка сильних і слабких сторін виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс»
за основними параметрами**

№	Фактори внутрішнього середовища	Оцінка втіле-ння	Оцінка важли- вості	Ранг
Сильні сторони				
1	Відносно висока продуктивність праці	+5	7	35
2	Більший стаж і кваліфікація робітників	+4	6	24
3	Чіткий поділ праці, професійна спеціалізація	+5	8	40
4	Організованість, відповідальність працівників	+4	7	28
5	Відносно невисокий показник трудозабезпеченості	+4	5	20
6	Порівняно високий рівень фондівддачі	+5	8	40
7	Вища рентабельність основних засобів	+5	6	30
8	Порівняно нижчий рівень матеріаломісткості	+4	5	20
9	Налагоджене партнерство з постачальниками	+5	7	35
10	Збір інформації про ринки збуту	+4	6	24
Слабкі сторони				
1	Порівняно невисока грошова оцінка землі	-3	7	-21
2	Відсутність відповідальних підрозділів чи осіб, що займаються інноваційною діяльністю	-4	8	-32
3	Відносно низький рівень фондоозброєності праці	-4	7	-28
4	Відносні недоліки в галузевій структурі	-2	5	-10
5	Основні засоби мають високий рівень зносу	-4	7	-28
6	Низька швидкість обороту капіталу	-2	9	-18
7	Висока енергомісткість продукції	-4	10	-40
8	Відносно невисокий рівень мотивації праці	-3	5	-15
9	Обмеженість каналів збуту	-4	8	-32
10	Недостатньо кваліфікована маркетингова політика	-3	8	-24
Всього		+48		

Джерело: дані ТОВ «Агролендс» [43-45].

Такі дані свідчать про те, що ТОВ «Агролендс» вагомою перевагою має ресурс праці. Результати аналізу зовнішніх можливостей та загроз ТОВ «Агролендс» мало відрізнятиметься від інших сільськогосподарських підприємств, що працюють в одному регіоні, тому всі зовнішні чинники впливу для всіх сільськогосподарських виробників є близькі. Варто зауважити, що застосування методу VRIO-аналізу вимагає визначення основних показників забезпеченості виробничими ресурсами та ефективності їх використання. Показники були розраховані за звітними даними ТОВ «Агролендс».

Результати проведеного VRIO-аналізу для стратегічно-важливих ресурсів ТОВ «Агролендс» представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**VRIO-аналіз конкурентоспроможності виробничих ресурсів ТОВ
«Агролендс»**

№	Конкурентний потенціал	VRIO-оцінка				
		V	R	I	O	VRIO
1	Ресурс праці	7	8	7	7	29
2	Земельний ресурс	9	4	5	6	24
3	Основні виробничі засоби	8	6	7	7	28
4	Матеріальні витрати	6	5	5	5	21

Джерело: дані ТОВ «Агролендс» [43-45].

Отже, VRIO-аналіз показав, що найбільшу вагу серед інших ресурсів у ТОВ «Агролендс» має ресурс праці, оцінка якого становить 29 балів, тому саме персонал дозволяє забезпечити стійку конкурентну перевагу на підприємстві. Цінність праці становить 7 балів, оскільки основною перевагою підприємства є відносно висока продуктивність праці (в 2023 р. на одного працівника отримано 4154,1 тис. грн товарної продукції). Рідкісність оцінена в 8 балів, так результат праці зумовлений не лише наявністю в ТОВ «Агролендс» кваліфікованих працівників, а досить ефективною організацією їх роботи. Відтворюваність оцінено у 5 балів, бо залучення нових працівників в період воєнного стану стало доволі проблематичним. Організація використання ресурсу оцінено в 7 балів, що зумовлено доволі високою ефективністю управління ресурсом праці.

Земельний ресурс ТОВ «Агролендс» оцінений в 24 балів, тому на даний момент таке оцінювання ресурс надає товариству тільки короткострокову конкурентну перевагу. Цінність оцінена у 9 балів, бо якісні характеристики земельних площ, а саме показники валового збору зернових культур та урожайності в 2023 р. майже вдвічі кращими від попереднього р. Рідкісність – 4 бали, оскільки землі підприємств регіону мають майже однакові характеристики. Відтворюваність – 5 балів, що зумовлено незначними витратами на поліпшення якісних характеристик землі.

Організація – 6 балів, зумовлена складнощами у такому поліпшенні, через постійну необхідність витрати коштів добрива та засоби захисту рослин.

Основні виробничі засоби ТОВ «Агролендс» отримали оцінку 28 балів, тобто їх використання в сучасному стані забезпечує отримання підприємством короткострокових переваг. Цінність визначена у 8 балів, оскільки фондовіддача в 2023 р. рівна 2,71 грн, що краще попереднього р. майже в 2рази. Рідкісність оцінено у 6 балів, так як новітня сільськогосподарська техніка наявна на ринку для її придбання. Відтворюваність та організація оцінені по 7 балів, оскільки для купівлі нової техніки за 2023 р. підприємство витратило 1,373575 тис. грн. Також в ТОВ «Агролендс» важливим напрямком роботи є ефективна організація використання наявних основних засобів.

Матеріальні витрати оцінені в 26 балів, тому даний ресурс також не може надати ТОВ «Агролендс» короткострокову конкурентну перевагу. Цінність становить 6 балів, оскільки матеріаловіддача в 2023 р. рівна 1,72 грн, що менше попереднього р. на 32,1%. Рідкісність оцінено в 5 балів, так як матеріальні запаси є фізично доступними, проте варто. Відтворюваність становить 6 балів, а організація – 5 балів, бо складність організації та відтворення обумовлена окремими показниками зниження ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

2.3. Досягнутий рівень управління виробничими ресурсами підприємства

Виробничий потенціал ТОВ «Агролендс» визначає виробничі потужності, внутрішні джерела майбутнього розвитку, наявні фінансові ресурси та ті, які використовуються для досягнення певних економічних цілей у сучасних складних економічних умовах.

Розуміння рівня та наявних резервів дозволить своєчасно та економічно доцільно приймати рішення в управлінні виробничою діяльністю ТОВ «Агролендс», які якісно визначають його поточний та перспективний стан.

Виробничий потенціал ТОВ «Агролендс» визначається як система складових, до складу якої входять: персонал, предмети праці та матеріальні ресурси. Ці компоненти, взаємодіючи в рамках заданої технології, матеріалізуються в кінцевий продукт. При належному управлінні всіма процесами це призведе до збільшення доходу та прибутку ТОВ «Агролендс».

При дослідженні виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс» найбільш цінними є наступні області досліджень: з оцінки основних запасів і оборотних фондів, ефективності їх використання, а також оцінки трудової продуктивності. Рівень забезпеченості виробничими ресурсами ТОВ «Агролендс» наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Рівень забезпеченості виробничими ресурсами ТОВ «Агролендс»

Показник	Од. виміру	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	
					+/-	%
Власний капітал	тис. грн.	24958,0	27572,7	28287,3	3329,3	113,3
Статутний капітал	тис. грн.	1,0	1,0	1,0	0,0	100,0
Загальна вартість майна	тис. грн.	33189,9	40282,3	44933,6	11743,7	135,4
Середня вартість основних засобів	тис. грн.	9837,5	9140,4	9211,1	-626,4	93,6
Середня вартість оборотних засобів	тис. грн.	21168,8	27595,7	33396,9	12228,1	157,8
Робочий капітал	тис. грн.	15793,4	18554,8	19115,3	3321,9	121,0
Коефіцієнт зносу основних засобів	-	36,2	42,4	51,8	15,6	143,1
Середньооблікова чисельність працівників	осіб	5	5	6	1,0	120,0
Фондоозброєність	тис. грн.	1967,5	1828,1	1535,2	-432,3	78,0

Джерело: дані ТОВ «Агролендс» [43-45].

З даних табл. 2.3 можна зробити висновок, що на кінець 2023 р. вартість майна в розпорядженні підприємства становила 44933,6 тис. грн., тобто за звітний період майно підприємства зросло у вартості на 11743,7 тис. грн чи на 35,7% за рахунок зміни ціни основних і оборотних коштів. Середня вартість основних засобів за балансовою вартістю за 2023 р. рівна 9211,1 тис. грн, що менше чим в 2021 р. на 626,4 тис. грн чи на 6,4%. Знос основних засобів зріс на 15,6% і в 2023р. рівний 51,8%.

Оборотні активи в середньому за 2023 р. коштували 33396,9 тис. грн, що більше чим в 2021 р. на 12228,1 тис. грн чи на 57,8%. Наявність робочого капіталу в 2023 р. в сумі 19115,3 тис. грн свідчить про те, що ТОВ «Агролендс» не тільки здатне сплатити власні поточні борги, а й має фінансові ресурси для розширення діяльності та інвестування.

Ефективність використання виробничих фондів ТОВ «Агролендс» наведено в таблиці (дод. Б.3). Дані таблиці засвідчують, що у ТОВ «Агролендс» змінилася ефективність використання виробничих ресурсів. Фондовіддача (за виручкою) в 2023 р. порівняно до 2021 р. зросла на 1,63 грн чи в 2,5 рази. Матеріаловіддача господарської діяльності знизилася на 0,46 грн чи на 21,9 % у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. За період дослідження оборотність оборотних коштів за р. прискорилося на 242,5 дні чи на 31,3%. Це привело до зростання коефіцієнта оборотності засобів на 0,247 пункти. Найбільш ефективним було використання засобів виробництва в 2021 р., коли норма прибутку була рівною 36,0%.

Ефективність використання персоналу ТОВ «Агролендс» наведено в таблиці 2.7 (дод. Б.4). Продуктивність праці в ТОВ «Агролендс» зросла: на одного працівника вироблено товарної продукції більше на 2041,7 тис. грн чи на 96,7%. У 2023 р. коефіцієнт використання персоналу рівний 0,941, що краще 2021 р. на 0,052 чи на 5,9%. У 2023 р. середньорічна заробітна плата становила 183,1 тис. грн або 15256 грн в місяць, що більше ніж в 2021 р. на 60,5 тис. грн за р. чи на 49,4%. ТОВ «Агролендс» пропонує достойну оплату праці своїм працівникам.

Використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс» залишається ефективним.

Висновки до Розділу 2

Отже, ТОВ «Агролендс», незважаючи на зниження ефективності, залишається успішним підприємством. Чистий фінансовий результат ТОВ «Агролендс» в 2023 р. становив 714,5 тис. грн. прибутку, що менше 2021 р. на 2826,4 тис. грн чи майже в 5 разів, оскільки в 2021 р. було отримано 3540,9 тис. грн. прибутку. Найбільш успішним для ТОВ «Агролендс» був 2021 р.

Використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс» залишається ефективним. Фондовіддача (за виручкою) в 2023 р. порівняно до 2021 р. зросла на 1,63 грн чи в 2,5 рази. Продуктивність праці в ТОВ «Агролендс» зросла: на одного працівника вироблено товарної продукції більше на 2041,7 тис. грн чи на 96,7%.

Дослідження сильних сторін виробничого потенціалу ТОВ «Агролендс» показало, що конкурентними перевагами використання виробничих ресурсів є: чіткий поділ праці, організованість працівників, професійна спеціалізація; відносно високі рівень фондівіддачі та продуктивність праці. VRIO – аналіз ресурсів підприємства ТОВ «Агролендс» показав, що найбільшу вагу мають трудові ресурси та основні засоби, оцінка яких відповідно становить 29 і 28 балів, тому на дані ресурси слід розглядати як конкурентні переваги підприємства. Такі ресурси як земля та матеріальні витрати ще не дозволяють забезпечити стійкі конкурентні переваги, проте при правильному використанні зможуть формувати короткострокову конкурентну перевагу.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ ТОВ «АГРОЛЕНДС»

3.1. Шляхи реалізації організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління виробничими ресурсами ТОВ «Агролендс»

Ефективність використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс», може залежати від цілого комплексу факторів, причому ці фактори можуть бути зовнішніми та внутрішніми, керованими (організація використання матеріально-технічних ресурсів, спеціалізація та галузева спрямованість діяльності) та некерованими (зональне розташування, природно-кліматичні умови). Вся ця сукупність факторів може впливати на ефективність функціонування ТОВ «Агролендс». У зв'язку з цим виникає необхідність виявити резерви підвищення ефективності використання виробничих ресурсів та економічно обґрунтувати заходи реалізації виявлених резервів.

Рациональне використання внутрішніх факторів, в основному, залежить від діяльності керівників та спеціалістів, всього колективу ТОВ «Агролендс». Щорічно вони повинні виявляти власні резерви підвищення ефективності виробництва та використовувати для їх практичної реалізації відповідний організаційно-економічний механізм. Такі резерви, перш за все, є у використанні основних та оборотних засобів, робочої сили.

У табл. 3.1 подано елементи організації заходів щодо реалізації організаційно-економічного механізму підвищення ефективності використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс». При організації заходів щодо реалізації організаційно-економічного механізму підвищення ефективності управління виробничими ресурсами ТОВ «Агролендс», доцільно розробити програмні документи з освоєння резервів зростання

ефективності виробничих ресурсів, що включають дані про витрати, механізми реалізації, потенційні вигоди і цільові індикатори.

Таблиця 3.1

**Елементи організації заходів щодо реалізації організаційно-економічного механізму підвищення ефективності використання виробничих ресурсів
ТОВ «Агролендс»**

Техніко-технологічна модернізація ТОВ «Агролендс»	
Обмеження	Варіанти дій
Формування оптимального парку техніки	Підбір марок та комплексів техніки та обладнання, здатних найбільш повно розкривати свій потенціал в умовах підприємства
Організація адекватного обслуговування та використання техніки	Створення бази для зберігання та обслуговування техніки, формування кадрового потенціалу, здатного до роботи на конкретній техніці
Реалізація технологій точного землеробства та цифрового сільського господарства	Оснащення самохідної, причіпної та стаціонарної техніки цифровими системами контролю якості робіт, витрачання матеріальних ресурсів, використання дронів
Організація фінансування заходів організаційно-економічного механізму підвищення ефективності виробничих ресурсів	
Забезпечити інвестиційну привабливість заходів щодо підвищення ефективності виробничих ресурсів	Забезпечення оптимальної структури балансу, формування рівня прибутковості, здатного покрити додаткові непередбачені витрати
Підвищення доступності кредитних ресурсів	Участь у пільговій програмі кредитування в рамках «Доступних кредитів 5-7-9%»
Науковий супровід організаційно-економічного механізму підвищення ефективності, обґрунтоване, послідовне освоєння резервів	
Наукове обґрунтування резервів, що освоюються	Використання потенціалу регіональних галузевих ВНЗ та НДІ
Тісна робота з постачальниками наукоємних виробничих ресурсів	Участь у виставках, наукових семінарах, підвищення кваліфікації, конференціях

Джерело: складена автором.

Також необхідно реалізувати заходи щодо підвищення доступності позикового та інвестиційного капіталу для підвищення ефективності використання виробничих ресурсів.

На даному етапі важливо визначити особливості внутрішнього та зовнішнього середовища ТОВ «Агролендс» за допомогою SWOT-аналізу.

Аналіз можливостей і ризиків під час виробництва продукції рослинництва у ТОВ «Агролендс», представлено у таблиці (дод. В.1).

Проведений SWOT-аналіз свідчить, що ТОВ «Агролендс» має у своєму розпорядженні внутрішні резерви для підвищення своєї ефективності. Мова йде про доступні для нього нові організаційно-економічні механізми використання факторів виробництва, що враховують досягнення науки та передової практики, впровадження яких може забезпечити більш високий рівень рентабельності товарної продукції.

Розвиток ТОВ «Агролендс» на перспективу важко уявити без цифрових технологій. На допомогу сільському господарстві приходять штучний інтелект, робототехніка, біотехнології. Пропонуємо менеджменту ТОВ «Агролендс» звернути увагу на такі технології, як:

- штучний інтелект. Використання ШІ дозволить швидко реагувати на зміни та контролювати виробничі процеси в режимі реального часу. Це допомагає оптимізувати виробництво, підвищувати ефективність, а також мінімізувати ризик виникнення проблем. Такі інноваційні технології сприятимуть удосконаленню управління виробничим процесом та зроблять його більш стійким до змін та викликів сучасного світу;

- інноваційна технологія BigData (великі дані) – це дані великих обсягів, що застосовуються управліннями для прийняття рішень, статистики та прогнозів. Інформація обробляється автоматично. Так менеджери одержують аналітичну інформацію, і з її допомогою покращують роботу виробництва;

- географічні інформаційні системи (ГІС) дозволяють моніторити сільгоспугіддя для оцінки факторів урожайності. Такі функції виконують GPS-навігатори, сенсори висаджування насіння, технології гідрологічного модулювання тощо.

- регенеративне сільське господарство. На відміну від традиційного, регенеративне сільське господарство покращує та відновлює ґрунт, дбайливо використовує природні ресурси.

- точне землеробство. Мається на увазі економічна витрата добрив, насіння, засобів захисту рослин на сільськогосподарських територіях
- безпілотні літальні апарати. Безпілотники, або дрони, збирають інформацію про стан сільськогосподарських полів. Пролітаючи над полем, агродрони зберігають відомості про рельєф, площу та особливості ґрунту.
- цифровий контроль сільгосптехніки. Контроль полягає у супутниковому моніторингу транспортних засобів, контроль палива, водія, знарядь та обсягів та якості обробки полів, а також збір та аналіз інформації про продуктивність та ефективність роботи сільськогосподарської техніки. Впровадження системи цифрового контролю за використанням сільськогосподарської техніки дозволить підвищити ефективність використання техніки ТОВ «Агролендс», знизити витрати на обслуговування та ремонт обладнання, а також підвищити безпеку праці.
- контроль обробки полів. Важливо мати можливість контролювати якість обробки поля під час сільськогосподарських робіт. Сучасне обладнання та системи GPS дозволяють бачити, як ефективно працює техніка.

Отже, основними шляхами зростання ефективності управління виробничими ресурсами ТОВ «Агролендс» є: оновлення матеріально-технічної бази, цифровізація технологічних та управлінських процесів, зростання кваліфікації персоналу.

3.2. Прогнозування продуктивності використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс»

Динаміку показників фондівіддачі та продуктивності праці ТОВ «Агролендс», можна використати для прогнозу продуктивності використання виробничих ресурсів підприємства у 2024 р.

Для прогнозування фондовіддачі використаємо графічний редактор в середовищі «Excel» рис. 3.1.

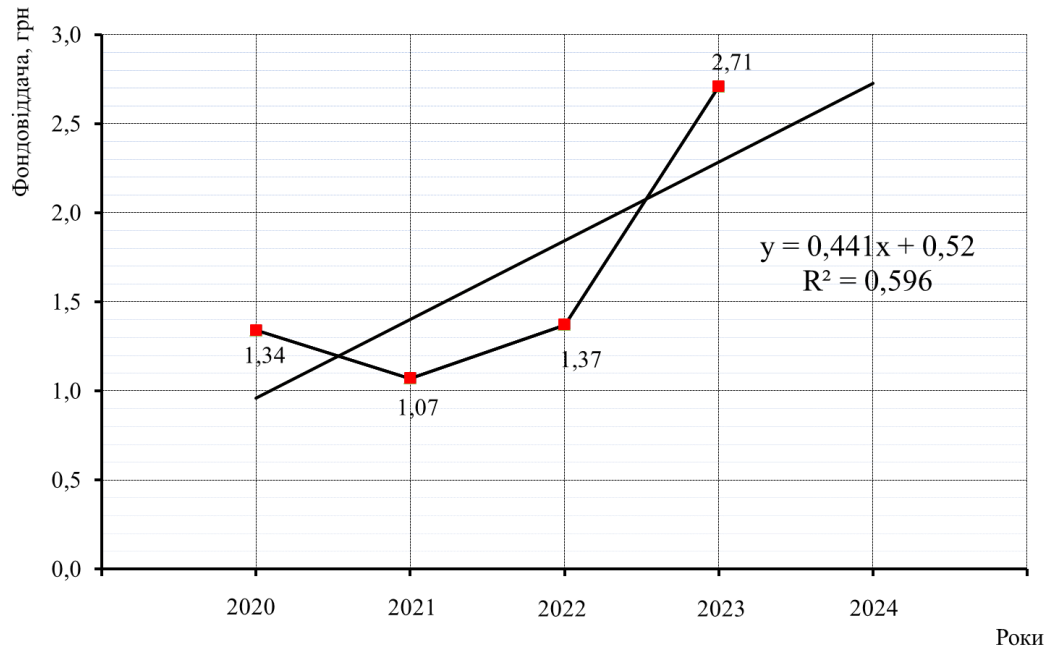

Рис. 3.1. Прогноз фондовіддачі ТОВ «Агролендс» за лінійним трендом

Джерело: власна розробка.

Отримане рівняння лінійного тренду фондовіддачі ТОВ «Агролендс» має вигляд:

$$\tilde{y}_t = a_0 + a_1x = 0,52 + 0,441x$$

де x – це р. прогнозу.

Коефіцієнт регресії $a_1 = 0,441$ показує, що в середньому зар. фондовіддача зростала на 0,441 грн.

Використовуючи отримане рівняння тренду фондовіддачі ТОВ «Агролендс» за прямою лінією та застосувавши прийомом екстраполяції, визначимо очікувану на 2024 р. ($t=5$) і 2025 р. ($t=6$) фондовіддачу.

$$\text{– на 2024 р. (t=6):} \quad \tilde{y}_t = a_0 + a_1x = 0,52 + 0,441 \times 5 = 2,73$$

$$\text{– на 2025 р. (t=7):} \quad \tilde{y}_t = a_0 + a_1x = 0,52 + 0,441 \times 6 = 3,17$$

Отже, дані прогнозу свідчать, що фондовіддача до кінця 2024 р. зросте до 2,73 грн, а фондовіддача ТОВ «Агролендс» в 2025 р. буде рівна 3,17 грн.

Для прогнозування продуктивності персоналу також використаємо графічний редактор в середовищі «Excel» рис. 3.2.

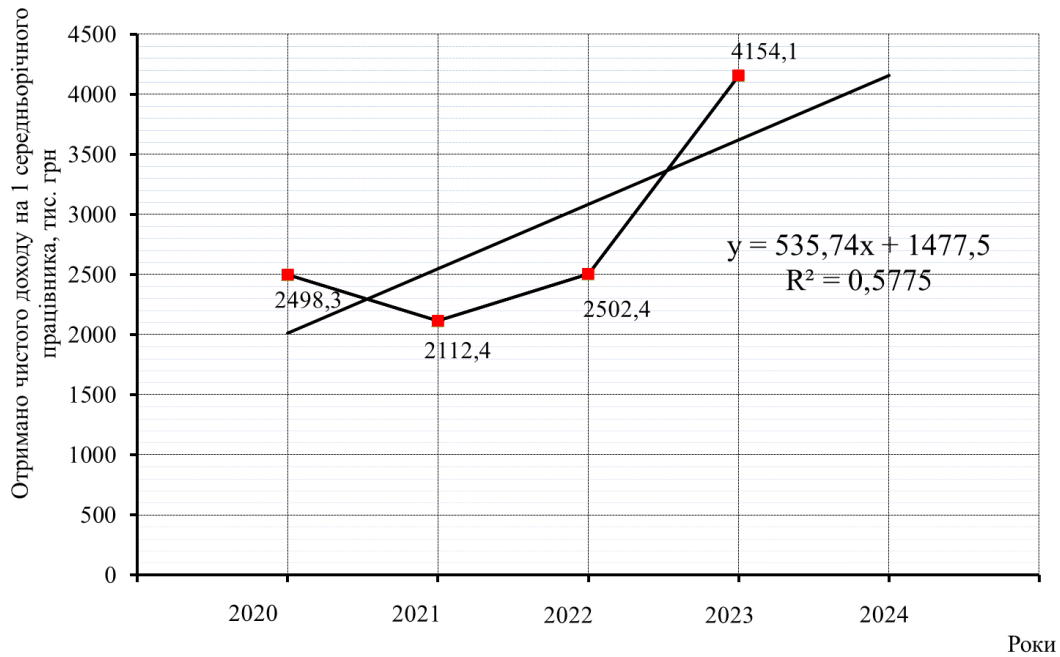

Рис. 3.2. Прогноз продуктивності персоналу ТОВ «Агролендс» за лінійним трендом

Джерело: власна розробка.

Отримане рівняння лінійного тренду продуктивності персоналу ТОВ «Агролендс» має вигляд:

$$\tilde{y}_t = a_0 + a_1x = 1477,5 + 535,74x$$

де x – це р. прогнозу.

Коефіцієнт регресії $a_1 = 535,74$ показує, що в середньому зар. продуктивність персоналу зростала на 553,74 грн.

Використовуючи отримане рівняння тренда продуктивності персоналу ТОВ «Агролендс» за прямою лінією та застосувавши прийомом екстраполяції, визначимо очікувану на 2024 р. ($t=5$) і 2025 р. ($t=6$) продуктивність персоналу.

$$\text{– на 2024 р. (t=5): } \tilde{y}_t = a_0 + a_1x = 1477,5 + 535,74 \times 5 = 4156,20$$

$$\text{– на 2025 р. (t=6): } \tilde{y}_t = a_0 + a_1x = 1477,5 + 535,74 \times 6 = 4691,94$$

Отже, дані прогнозу свідчать, що продуктивність персоналу до кінця 2024 р. зросте до 4156,20 тис.грн в розрахунку на працівника, а

продуктивність праці персоналу ТОВ «Агролендс» в 2025 р. становитиме 4691,94 тис. грн.

Дані прогнозних розрахунків можуть бути використані ТОВ «Агролендс» в управлінні ефективністю використання ресурсів.

Висновки до Розділу 3

Отже, основними шляхами зростання ефективності управління виробничими ресурсами ТОВ «Агролендс» є: оновлення матеріально-технічної бази, цифровізація технологічних та управлінських процесів, зростання кваліфікації персоналу. Також важливо створити систему зворотного зв'язку між виробничими підрозділами ТОВ «Агролендс» та менеджментом. Цього можна досягти за допомогою використання цифрових технологій моніторингу виробничих процесів, мотивації персоналу агропідприємства у підвищенні ефективності роботи.

Дані прогнозу свідчить що фондовіддача до кінця 2024 р. зросте до 2,73 грн, а фондовіддача ТОВ «Агролендс» в 2025 р. буде рівна 3,17 грн. а продуктивність персоналу до кінця 2024 р. зросте до 4156,20 тис. грн в розрахунку на працівника, а продуктивність персоналу ТОВ «Агролендс» в 2025 р. буде рівна 4691,94 тис. грн.

ВИСНОВКИ

1. Дослідження щодо сутності виробничих ресурсів підприємства дають підставу стверджувати, що виробничі ресурси – це сукупність ресурсів, яка за наявних технологій може бути залучена у виробничі процеси з метою реалізації тактичної та стратегічної мети отримання максимального прибутку підприємством. За складом виробничі ресурси – це технічні (матеріальні), сировинні, технологічні, енергетичні, фінансові, інвестиційні, трудові, інформаційні, нематеріальні, управлінські, просторові, правові, часові та природні.

2. Визначено, що управління ефективністю виробничих ресурсів – це досягнення очікуваного результату підприємницької діяльності й адаптація використання виробничих ресурсів до сучасних викликів внаслідок формування раціональної структури виробничих ресурсів та ефективного їх використання. Встановлено, що система показників управління ефективністю використання виробничих ресурсів має бути адаптована до конкретного підприємства та ключових процесів у ланцюжку вартості компанії.

3. ТОВ «Агролендс» є сільськогосподарським підприємством основним видом діяльності якого є виробництво зернових культур. Чистий фінансовий результат ТОВ «Агролендс» в 2023 р. становив 714,5 тис. грн. прибутку, що менше 2021 р. на 2826,4 тис. грн чи майже в 5 разів, оскільки в 2021 р. було отримано 3540,9 тис. грн. прибутку. ТОВ «Агролендс» є незважаючи на зниження ефективності залишається успішним підприємством. Виробничий потенціал ТОВ «Агролендс» визначається як система складових, до складу якої входять: персонал, предмети праці та матеріальні ресурси. Використання виробничих ресурсів ТОВ «Агролендс» залишається ефективним. Фондовіддача (за виручкою) в 2023 р. порівняно до 2021 р. зросла на 1,63 грн чи в 2,5 рази. Матеріаловіддача господарської діяльності знизилася на 0,46 грн чи на 21,9 % у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. За період дослідження оборотність оборотних коштів за р. прискорилося на 242,5 дні чи на 31,3%.

Це привело до зростання коефіцієнта оборотності засобів на 0,247 пункти. Найбільш ефективним було використання засобів виробництва в 2021 р., коли норма прибутку була рівною 36,0%.

4. VRIO – аналіз ресурсів підприємства ТОВ «Агролендс» показав, що найбільшу вагу мають трудові ресурси та основні засоби, оцінка яких відповідно становить 29 і 28 балів, тому на дані ресурси слід розглядати як конкурентні переваги підприємства. Такі ресурси як земля та матеріальні витрати ще не дозволяють забезпечити стійкі конкурентні переваги, проте при правильному використанні зможуть формувати короткострокову конкурентну перевагу.

5. Дані прогнозних розрахунків можуть бути використані ТОВ «Агролендс» в управлінні ефективністю використання ресурсів. По прогнозу фондоддача за 2024 р. буде на рівні 2,73 грн, а в 2025 р. – 3,17 грн; продуктивність персоналу за 2024 р. прогнозується в 4156,20 тис. грн в розрахунку на працівника, а в 2025 р. – 4691,94 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бевза В. VRIO-аналіз виробничих ресурсів ТОВ Агролендс. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 13 листопада 2024 року). Житомир: Вид-во «Поліський національний університет», 2024. С. 134-138.
2. Бевза В. Присяжнюк О. Забезпечення ефективності бізнесу в умовах воєнного стану. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів, 05 груд. 2023 р. Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 56-59.
3. Бевза В. Присяжнюк О. Методологічні основи оцінки ефективності використання виробничих ресурсів підприємств. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін*: Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. 31 жовтня 2024 р., м. Полтава. Полтавський державний аграрний університет. Полтава: ПДАУ, 2024. С. 22-24.
4. Бердар М. М. Управління ресурсним забезпеченням підприємства у сучасних умовах. *Національна економіка. Інтелект XXI*. 2020. № 1. С. 31–36.
5. Борисюк І. О., Сімкова Т. О. Формування системи управління ресурсним потенціалом транспортного підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 43. С. 114–119.
6. Бровкова О. Г., Корчинський Ю. А., Старченко М. О. Формування виробничої стратегії українських підприємств у координатах сталого розвитку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 10(1). С. 31–36.
7. Буняк Н.М., Тимощук О.В. Особливості управління ресурсним потенціалом підприємства в умовах кризових явищ. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 2 (82). С. 28–33.
8. Борисенко В. О., Борисенко Д. В. Оптимізація використання ресурсів

та виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах. *Центрально-український науковий вісник. Економічні науки*. 2023. Вип. 10. С. 107–114.

9. Варава Л. М., Ртищев С. А., Турило А. А. Антикризове управління ефективністю використання потенціалу підприємства в контексті забезпечення конкурентоспроможності та інноватизації виробничо-економічних процесів. *Держава та регіони. Сер.: Економ. та підпр.* 2022. № 2. С. 71–79.

10. Вініченко І. І., Кобець Є. А., Серeda О. О. Формування інструментів регулювання ефективного використання земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2023. № 3-4. С. 4–9.

11. Глівінська Ю. В. Наукові аспекти визначення виробничої стратегії підприємства. *Інтелект XXI*. 2019. № 6(1). С. 51–54.

12. Гринько Т. В., Дудніченко А. В. Проблеми забезпечення економічної ефективності діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2019. №142. С. 149–160.

13. Дученко М. М., Щерблюк Є. В. Оцінка ефективності використання трудових ресурсів. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_5_93 (дата звернення 15.11.2024).

14. Захарчук О. Я. Комплексна оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та напрями її вдосконалення. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. 2019. №83. С. 25–27.

15. Калюга В. Сутнісна характеристика ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства. *Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства*. 2020. №2. С. 377–380.

16. Кільницька О. С., Шерстобоева А. В. Підвищення економічної ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 69. С. 79–85.

17. Кобрин Л. Й. Застосування інструментів управління виробничим

потенціалом з метою підвищення результативності діяльності підприємства. *Наукові записки*. 2019. №1 (58). С. 132–138.

18. Колос З. В. Формування системи ефективного управління виробничим потенціалом сільськогосподарських підприємств. *Scientific papers of Dmytro Motornyi Tavria state agrotechnological university (economic sciences)*. 2019. № 1. С. 253–259.

19. Костецька Н. І. Стратегічне управління потенціалом підприємства: теоретико-методичні аспекти. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 20. С. 51–55.

20. Лисенко А. М. Аналітична оцінка ресурсно-виробничого складника економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2022. № 1. С. 134–144.

21. Луцяк В. В., Токарчук Д. М., Пришляк Н. В., Семчук І. А. Дослідження потенціалу сільськогосподарських підприємств Вінницької області щодо виробництва та використання біопалива. *Ефективна економіка*. 2019. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2019_10_14 (дата звернення 12.11.2024).

22. Маркіна І. А., Зось-Кіор М. В., Сьомич М. І. Менеджмент ресурсозбереження в агропродовольчій сфері: інноваційність виробництва, екологізація землекористування, сталий розвиток сільських територій. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4. С. 54–59.

23. Мехович С. А., Єршова Н. Ю. Економічні методи дослідження стану та ефективності використання матеріальних ресурсів промислових підприємств. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2020. № 10. С. 3–12.

24. Микитюк В., Флис В. Чинники, що впливають на ефективність використання матеріальних ресурсів у підприємстві та шляхи її підвищення. *Вісник економіки*. 2024. Вип. 1. С. 218–232.

25. Микитюк П., Флис В. Управління ефективністю використання

матеріально-технічних ресурсів на підприємстві. Економічний аналіз. *Економічний аналіз*. 2023 р. Том 33. № 4. С. 216–223.

26. Місевич М., Ільюк Ю., Фана О. Система управління виробничим потенціалом підприємства. *Агросвіт*. 2022. № 20. С. 52–58.

27. Молнар О. С., Бобіта В. В., Дорчинець В. В. Матеріально-технічні ресурси підприємств та ефективність їх використання. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 4. С. 76–80.

28. Нагаєва Г. О. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів у сільському господарстві. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2020. № 1. С. 22–27.

29. Оліферук С. Техніко-економічний аналіз та його роль в підвищенні ефективності діяльності підприємства. *Просторовий розвиток*. 2024. № 7. С. 468–477.

30. Пізняк Т. І., Неценко І. В. Оцінка ефективності використання оборотних активів як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 10. С. 28–31.

31. Пілявський В. І. Ресурси та фактори виробництва: їх поєднання і обмеженість на підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4(2). С. 195–200.

32. Приймак Н. С., Іванова Н. С., Маловичко С. В. VRIO-аналіз як інструмент оцінки стратегічних можливостей змін. *Торгівля і ринок України*. 2020. № 2(48). С. 69–75.

33. Проскурович О. В., Алексійчук А. С. Моделювання впливу ресурсного потенціалу на результати виробничої діяльності швейного підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4(1). С. 153–159.

34. Сахно А. А., Заремба О. Є. Ефективність використання земельних угідь у контексті виробництва сільськогосподарських культур. *Агросвіт*. 2024. № 4. С. 37–47.

35. Свиноус І. В., Хомяк Н. В., Заболотній В. С., Гаврик О. Ю.,

Хомовий С. М. Удосконалення методичних підходів до оцінки складових виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств в умовах трансформації системи обліку та фінансової звітності. *Економіка та управління АПК*. 2021. № 1. С. 154–165.

36.Селезньова Г. О. Ефективність системи управління підприємством. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 39. С. 238–244.

37.Середа О. О. Стан ефективності використання земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 12. С. 126–130.

38.Строченко Н. І., Ковальова О. М. Формування напрямів підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу на основі його оцінки. *Приазовський економічний вісник*. 2023. Вип. 2. С. 42–49.

39.Татар М. С., Єрмакова А. В. Обліково-діагностична база аналізу впливу ефективності використання основних фондів на фінансовий стан суб'єктів господарювання. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2022. № 1. С. 175–186.

40.Томілін О. О., Вовк М. О. Формування стратегії управління виробничими потужностями агропродовольчого підприємства в умовах глобалізації. *Агросвіт*. 2020. № 10. С. 29–36.

41.Трусова Н. В., Гривківська О. В., Мельник Л. В., Мельник Л. М. Ефективність використання ресурсного потенціалу малих форм аграрного виробництва у забезпеченні їх сталого розвитку. *Економіка і управління*. 2021. № 3. С. 51–58.

42.Федірець О. В., Солодчук Т. В., Стовба В. О. Сутність та особливості формування системи менеджменту виробничого потенціалу підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2022. Випуск 1. С. 74–79.

43.Фінансова звітність ТОВ «Агролендс» за 2021 р. URL: https://clarity-project.info/edr/37644547/yearly-finances?current_year=2021 (дата звернення 13.11.2024).

44.Фінансова звітність ТОВ «Агролендс» за 2022 р. URL: <https://clarity->

project.info/edr/37644547/yearly-finances?current_year=2022 (дата звернення 13.11.2024).

45.Фінансова звітність ТОВ «Агролендс» за 2023 р. URL: https://clarity-project.info/edr/37644547/yearly-finances?current_year=2023 (дата звернення 13.11.2024).

46.Ходюк О. О. Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2020. № 8(2). С. 54–57.

47.Хомів О. В., Сибірина Р. І. Сучасні підходи до системи управління трудовими ресурсами підприємства. *Соціально-правові студії*. 2020. Випуск 2 (8). С. 152–159.

48.Шашина М. В., Кочерга О. О. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства в умовах цифровізації. *Economic synergy*. 2024. Iss. 2. С. 33–47.

49.Шашина М. В., Недзельський А. О. Оцінювання ефективності управління ресурсами підприємства як інструмент забезпечення прибутковості. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна*. 2023. Вип. 1. С. 125–132.

50.Шеремет О. О., Левченко В. В. Сутність та складові ресурсного потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2024. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_7_28 (дата звернення 13.11.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А.1

Таблиця

Види виробничих ресурсів підприємства

Ресурси	Визначення
технічні (матеріальні)	оборотні та основні засоби виробництва; обладнання; виробничі потужності тощо
сировинні	первина і вторинна сировина; основні та допоміжні матеріали
технологічні	особливості організації виробничого процесу; динамічність технологічних змін; виробничі технології; конкурентоспроможні методи виробництва продукції
енергетичні	сукупність всіх первинних та вторинних джерел і видів енергії, що використовуються в процесі виробництва або наданні послуг, а також для задоволення комунально-побутових потреб підприємства
фінансові	сукупність власних і залучених грошових коштів призначених для забезпечення виробничого процесу
інвестиційні	сукупність нематеріальних та матеріальних ресурсів, які використовуються у процесі їх інвестування в об'єкти виробничої інфраструктури з метою отримання виробничого ефекту
трудові	виробничий персонал зайнятий на підприємстві за основною чи допоміжною діяльністю; управлінський персонал
інформаційні	документи, що регулюють виробничий процес; інформаційна система підприємства; комплекс організаційно-економічних, технічних, програмно-математичних засобів, призначений для автоматизації виробничого процесу та виконання завдань управління підприємством
нематеріальні	об'єкти промислової та інтелектуальної власності; патенти; ліцензії, а також інші ресурси нематеріального походження, використання яких має ефектна виробничий процес
управлінські	характер та гнучкість управляючої системи; швидкість проходження керівних впливів; способи підпорядкування; обсяги повноважень та відповідальності
просторові	місцезнаходження і розташування підприємства; специфіка території підприємства і виробничих зон; наявність і стан виробничих комунікацій, можливість їх розширення; відстань від постачальників ресурсів
правові	законодавчі акти; ДСТУ; технічні умови виробника; норми; положення, інструкції; правила; рекомендації
часові	від ефективності використання часу як ресурсу залежить ефективність використання виробничого потенціалу та можливостей для його розвитку
Природні (земельні)	природні ресурси (земельні угіддя) використовуванні у процесі виробництва

Джерело: сформовано за даними [3; 4; 16; 20; 26; 31; 37; 38; 48; 50].

**Визначення поняття «управління ефективністю виробничими ресурсами»
в літературних джерелах**

Автор	Визначення
Бевза В., Присяжнюк О. [3, с. 22]	Ефективність управління виробничими ресурсами підприємств досягається за умови їх раціонального використання, а також шляхом отримання повних кінцевих результатів у вигляді виробництва високоякісної продукції.
Буняк Н.М., Тимошук О.В. [7, с. 30]	Управління ефективністю виробничих ресурсів – це активний вплив на керований виробничий об'єкт задля підвищення ефективності його функціонування та створення умов для розвитку
Варава Л. М., Ртищев С. А., Турило А. А. [9, с. 78]	Управління ефективністю виробничих ресурсів – це процес прийняття та реалізації управлінських рішень щодо забезпечення раціонального використання, нарощення та оптимізації виробничого потенціалу підприємства з метою досягнення поставлених цілей та гарантування антикризового розвитку
Костецька Н. І. [19, с. 55]	Управління ефективністю виробничих ресурсів – це реалізація функцій управління з метою забезпечення процесу накопичення, удосконалення та трансформації виробничих ресурсів і взаємозв'язків між ними у відповідності до поставлених стратегічних цілей
Маркіна І. А., Зось-Кіор М. В., Сьомич М. І. [22, с. 58]	Управління ефективністю виробничих ресурсів – це управління здатністю робітників підприємства ефективно використовувати названі виробничі ресурси для виконання місії, досягнення цілей підприємства як поточних так і стратегічних
Микитюк П., Флис В. [25, с. 217]	Управління ефективністю виробничих ресурсів – це специфічна і складна діяльність, що є чинником раціонального використання виробничих ресурсів та забезпечення ефективного функціонування підприємства
Місевич М., Ільюк Ю., Фана О. [26, с. 54]	Задачею управління ефективністю виробничих ресурсів підприємства є створення продукції при мінімальних витрачаннях ресурсів, а для цього слід здійснювати постійний пошук нових резервів щодо оновлення виробничих потужностей, впровадження виробничих інновацій.
Шеремет О. О., Левченко В. В. [50]	Управління ефективністю виробничих ресурсів – це досягнення очікуваного результату підприємницької діяльності й адаптація використання виробничих ресурсів до сучасних викликів внаслідок формування раціональної структури виробничих ресурсів та ефективного їх використання

Джерело: сформовано за даними [3; 7; 9; 19; 22; 25; 26; 50].

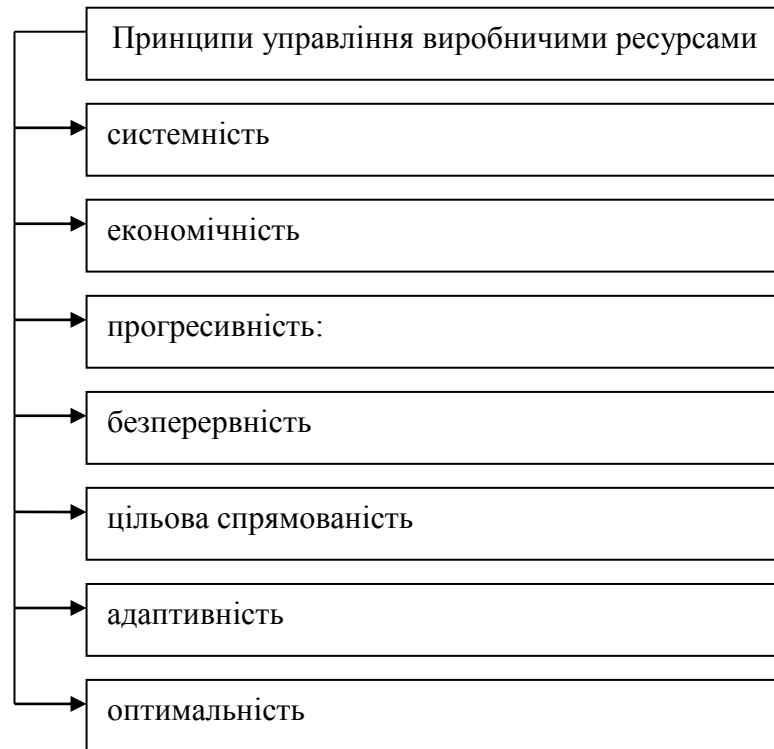

Рис. Принципи управління персоналом підприємства

Джерело: побудовано за даними [7, с. 30].

Додаток Б.1*Таблиця***Склад і структура реалізації продукції ТОВ «Агролендс»**

Вид продукції	2021 р.		2022 р.		2023 р.		В середньому за три роки	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
пшениця	1087,9	10,3	1413,8	11,3	2517,4	12,1	1673,0	11,4
кукурудза на зерно	8196,3	77,6	8783,4	70,2	12607,6	60,6	9862,4	67,4
насіння соняшнику	1278,0	12,1	2314,7	18,5	5679,7	27,3	3090,8	21,1
Разом	10562,2	100	12511,9	100	20804,6	100	14626,2	100

Джерело: дані ТОВ «Агролендс» [43-45].

Додаток Б.2*Таблиця***Фінансові результати діяльності ТОВ «Агролендс»**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	
				+ / –	%
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	10562,2	12511,9	24924,7	14362,5	236,0
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	7063,2	7894,5	20804,6	13741,4	294,5
Валовий прибуток від реалізації продукції, тис. грн	3499	4617,4	4120,1	621,1	117,8
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	2474,6	4169,3	728,3	-1746,3	29,4
Фінансовий результат від звичайної діяльності, тис. грн	1066,3	-1554,6	-13,8	-1080,1	-1,3
Фінансовий результат від діяльності до оподаткування, тис. грн	3540,9	2614,7	714,5	-2826,4	20,2
Чистий фінансовий результат (прибуток, збиток), тис. грн	3540,9	2614,7	714,5	-2826,4	20,2

Джерело: дані ТОВ «Агролендс» [43-45].

Додаток Б.3

Таблиця

Ефективність використання виробничих фондів ТОВ «Агролендс»

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	
				+/-	%
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис грн	9837,5	9140,4	9211,1	-626,4	93,6
Фондоозброєність (на 1 середньорічного працівника), тис грн	1967,5	1828,1	1535,2	-432,3	78,0
Матеріаловіддача, грн	2,18	2,50	1,72	-0,46	78,9
Фондовіддача, грн	1,07	1,37	2,71	1,63	252,0
Фондоємкість, грн	0,93	0,73	0,37	-0,56	39,7
Ступінь зносу основних виробничих фондів, %	36,2	42,4	51,8	15,6	-
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис грн	21168,8	27595,7	33396,9	12228,1	157,8
Коефіцієнт обороту оборотних засобів	0,499	0,453	0,746	0,247	149,6
Тривалість 1 обороту оборотних засобів, днів	731,5	805,0	489,1	-242,5	66,9
Припадає оборотних засобів на 1 грн основних фондів, грн	2,15	3,02	3,63	1,5	168,5
Частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів, %	68,8	47,2	48,9	-19,9	71,1
Норма прибутку, %	36,0	28,6	7,8	-28,2	21,6

Джерело: дані ТОВ «Агролендс» [43-45].

Додаток Б.4*Таблиця***Ефективність використання персоналу ТОВ «Агролендс»**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	
				+/-	%
Середньорічна чисельність працівників, осіб	5	5	6	1	120,0
Корисний фонд робочого часу за р. 1 працівником, днів	261	257	255	-6	97,7
Фактично відпрацьовано за р. 1 працівником, днів	232	207	240	8	103,4
Коефіцієнт використання персоналу	0,889	0,805	0,941	0,052	105,9
Отримано чистого доходу на 1 середньорічного працівника, тис. грн	2112,4	2502,4	4154,1	2041,7	196,7
Середньомісячна оплата праці 1 працівника, грн	10211	11352	15256	5045	149,4
Середньорічна оплата праці працівника, тис. грн	122,5	136,2	183,1	60,5	149,4

Джерело: дані ТОВ «Агролендс» [43-45].

**Можливості та ризики для підвищення ефективності використання
виробничих ресурсів при виробництві продукції в ТОВ «Агролендс»,**

Сильні сторони:	Слабкі сторони:
Високий виробничий потенціал, що зберігся в умовах воєнного стану(інфраструктура, кадри, канали збуту). Порівняно високий рівень фондовіддачі Виша рентабельність основних засобів Налагоджене партнерство з постачальникамиресурсів Відносно висока продуктивність праці Чіткий поділ праці, професійна спеціалізація Застосування сучасних ресурсозберігаючих технологій. Збільшення асортименту продукції та розвиток власної переробки	Нестача оборотних коштів. Низька швидкість обороту капіталу Недостатній рівень інвестицій Основні засоби мають високий рівень зносу Відсутність відповідальних підрозділів чи осіб, що займаються інноваційною діяльністю Висока енергомісткість продукції Відносно низький рівень фондоозброєності праці
Можливості:	Загрози:
Розвинена пропозиція зарубіжних технологій та вітчизняних інновацій. Освоєння нових ринків збуту та ресурсного забезпечення. Впровадження цифрових технологій.	Наявність на ринку сільськогосподарської продукції з інших регіонів. Втрата частки ринку через високі логістичні витрати. Низький закупівельні ціни на продукції. Посилення вимог ринку в умовах воєнного стану

Джерело: складена автором.